

ایران در آستانه جنگ با روسیه تزاری

هر چند نوشته‌ء دکتر ویلم فلور برخی روشنگری‌ها دارد، چند نکته‌ء نادرست در آن دیده می‌شود:

- ۱_ دهها هزار مرد جنگی از سراسر ایران به فراخوان شاپور عباس میرزا به ارتش پیوسته به نبردگاهها رفتند*.
- خانواده‌های این مردان به شمار سدها هزار در همه جای کشور بودند و از روی دادن جنگ آگاه.
- ۲_ دور دوم جنگها در پی فشار توده‌ها و سران دینی آغاز شد. این خود نشان روشنی ست از این که مردم می‌دانستند چه روی داده است.
- ۳_ مملکت اسلام و مانند آن نشان دهنده دریافت دینی / سرزمینی از پندارهء میهن در میان ایرانیان است. نشانه‌های این دیدگاه دینی / سرزمینی را دست کم تا روزگار ساسانیان می‌توان باز پی گرفت.
- ۴_ نیک پیداست که دکتر ویلم فلور پدیدهء "شَهْخُدایی" در فرهنگ سیاسی ایرانی را یا نادیده انگاشته یا یکسره، نمی‌شناسد. فتحعلیشاه واپسین "پسر خداست" که بر ایران فرمانروایی کرد! خاقان "فَغفور" (=بَغ پور / پسر خدا). ازینرو و از دیدگاه چنین بینشی، کشور دارایی شاه، و شاه خود کشور است.

*عبدالرزاق بن نجفقلی مفتون دنبلی: مآثر سلطانیه (تاریخ جنگهای اول ایران و روس)

ایران قرن ۱۹ در آستانه جنگ با روسیه؛ کشوری فقیر با مردمی پراکنده

توضیح کتاب:

"مآثر سلطانیه" نوشته "عبدالرزاق بیک دنبلی" متخلص به "مفتون"، "درباره‌ی تاریخ دوره اول هجوم روسیه به ایران، از آغاز تا معاهده‌ی گلستان به همراه فشرده‌ای از رخدادهای سلطنت فتحعلی شاه قاجار، از پایان جنگ‌های مرحله اول تا آستانه‌ی هجوم مجدد قوای روسیه به خاک ایران است. مؤلف که در همین ایام در دارالسلطنه تبریز حضور داشته، شاهد بسیاری از حوادث قفقاز و آذربایجان بوده و روایت مستقیم و دست اولی از جنگ‌های ایران و روسیه فراهم آورده است. با توجه با این که عبدالرزاق در آستانه‌ی هجوم دوم روس‌ها به ایران، درگذشت و نتوانست حوادث دوره‌ی دوم جنگ‌ها را نیز روایت کند، در تصحیح حاضر، گزارش جنگ‌های مرحله‌ی دوم، از نسخه خطی تاریخ ذوالقرنین، نوشته‌ی خاوری شیرازی به پایان کتاب افزوده شده است. کتاب مآثر سلطانیه در زمان حیات مولف و یک سال پیش از درگذشت دنبلی، در چاپخانه سنگی تبریز به چاپ رسید. در سال ۱۳۵۱ چاپ افستی از روی چاپ سنگی صورت گرفت. تصحیح حاضر بر اساس همان چاپ سنگی صورت گرفته و علاوه بر مقدمه‌ی مصحح درباره‌ی تاریخ جنگ‌های ایران و روسیه و پیشینه‌ی طایفه‌ی دنبلی و سرگذشت عبدالرزاق مفتون، از توضیحات مفصلی درباره‌ی مطالب به صورت زیرنویس برخوردار است. در پایان نیز متن تعدادی از قراردادهای منعقد شده میان والی گرجستان و دربار قاجار با فرانسوی‌ها، روس‌ها، انگلیسی‌ها و عثمانی‌ها آمده است. کتاب گیسوم شبکه جامع کتاب گیسوم